

A Pécsi Ítéltábla a dr. Farkas László pártfogó ügyvéd (címe) által képviselt **felperes neve** (címe) felperesnek - az **alperes neve** (címe) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Szekszárdi Törvényszék 2019. május 9. napján kelt 15.P.20.664/2018/13. számú ítélete ellen a felperes által 14. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

k ö z b e n s ő í t é l e t e t :

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében - megváltoztatja, és megállapítja, hogy a felperes és az alperes jogelődje által 2007. június 28. napján megkötött ... számú hitel- és opciós szerződés érvénytelen.

Mellőzi a felperes elsőfokú perköltségben történő marasztalását, valamint a pártfogó ügyvédi díj és a feljegyzett kereseti eljárási illeték viselésére vonatkozó rendelkezést.

Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása és az elszámolás körében az elsőfokú bíróságot az eljárás folytatására utasítja.

Megállapítja, hogy a másodfokú eljárásban az alperesnek 15.875 (tizenötezer-nyolcszázhetvenöt) forint költsége merült fel. A feljegyzett fellebbezési eljárási illeték összege 40.000 (negyvenezer) forint.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes az alperes jogelődjétől, az E Zrt.-től a 2007. június 28. napján megkötött ... számú szerződéssel személygépkocsi vásárlásához 1.170.000 forint összegű, svájci frank alapú kölcsönt vett fel. A kölcsön induló ügyleti kamatlába 11,95%, az induló teljes hiteldíj mutató 13,59% volt, a futamidő 120 hónap, a havi törlesztőrészlet az 1-30. hónapban 10.283 forint, a 31-120. hónapban 20.565 forint. A kölcsönszerződés nyomtatványon a választható devizanemek közül a szerződő felek a svájci frankot jelölték meg. A szerződés 7. pontja szerint a törlesztőrészletek, a hitel ügyleti kamatlába és az induló teljes hiteldíj mutató az általános szerződési feltételekben meghatározott módon változhatnak, amit az adós az okirat aláírásával az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatásként tudomásul vett. A 10. pont tartalmazta egyebek mellett a felperesnek azt a nyilatkozatát, hogy a szerződés, az általános szerződési feltételek és az üzletszabályzat egy-egy példányát átvette, valamint az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatást megértette, és tudomásul vette.

Az általános szerződési feltételek 4.1.2. pontja értelmében a deviza alapú hitel forintban kifejezett összege - a hitel devizanemének megfelelően - az alperes által közzétett, a hitelszerződés hatálybalépése napján érvényes hivatalos HUF/devizanem számlakonverziós deviza vételi árfolyam (a továbbiakban: bázis devizaárfolyam) alapján kerül meghatározásra. A 4.1.3. pont alapján az adós a részére folyósított hitel kamattal növelt összegét a hitelszerződésben rögzített számú, összegű és esedékességű törlesztőrészlet (a továbbiakban: törlesztőrészlet), valamint havi fix deviza alapú hitelkonstrukció esetén az árfolyamkülönbözet-részletek megfizetésével köteles visszafizetni. A 4.1.4. pont rögzítette a deviza alapú kölcsön törlesztőrészleteit meghatározó képletet, melynek értelmében a hitelszerződésben meghatározott törlesztőrészletet az aktuális és a bázis devizaárfolyam hányadosával kell szorozni. Ettől eltérően a havi fix konstrukció esetén a törlesztőrészletek esedékességekor keletkező árfolyamkülönbözeteket a hitelező a futamidő alatt halmozottan tartja nyilván, az adós a pozitív halmozott árfolyamkülönbözetet a szerződésben meghatározott számú törlesztőrészleten felül, azzal azonos összegű részletekben, illetve egy maradék összegben köteles megfizetni. A 4.8. pont tartalmazta havi fix deviza alapú konstrukció esetén a szélsőséges árfolyamváltozásra irányadó szabályokat olyan módon, hogy amennyiben az aktuális devizaárfolyam a bázis devizaárfolyamhoz képest 125 %-ot meghaladó vagy 75 %-nál kisebb értéket vesz fel, ennek bekövetkezésétől a nem havi fix deviza alapú konstrukció szabályai irányadók, az addig képződött halmozott árfolyamkülönbözettel pedig harminc napon belül el kell számolni.

A szerződő felek 2010. február 19. napján módosították a kölcsönszerződést, az általános szerződési feltételekben meghatározott havi fix deviza alapú konstrukcióra tértek át.

A felperes módosított keresetében annak megállapítását kérte, hogy a 2007. június 28. napján létrejött hitel- és opciós szerződés, valamint annak 2010. február 19-i módosítása érvénytelen a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959. évi Ptk.) 205.§ (2) bekezdése, a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. év CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 210.§ (2) bekezdése, 213.§ (1) bekezdés c) pontja, az 1959. évi Ptk. 374.§ (2) bekezdése és 375.§ (2) bekezdése, a Hpt. 203.§ (6) bekezdése és (7) bekezdés a) pontja, az 1959. évi Ptk. 209.§ (1) bekezdése, 209/A.§ (2) bekezdése alapján. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként kérte a szerződés hatályossá nyilvánítását és az alperes kötelezését (jogfenntartással) 500.000 forint és ennek 2015. február 1. napjától számított törvényes kamata megfizetésére. Fenntartotta a finanszírozott személygépkocsi törzskönyvének kiadása iránti kérelmét, bár nem vitatta, hogy azt az alperes a per során a rendelkezésére bocsátotta.

Állította, hogy az általános szerződési feltételek és az üzletszabályzat nem vált a szerződés részévé, mert azokat az alperes jogelődje a szerződéskötést megelőzően a részére nem adta át, ennél fogva az egész szerződés érvénytelen. Az érvénytelenség okaként hivatkozott az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltételeknek a megfelelő tájékoztatás hiánya miatti tisztességtelenségére. A Hpt. 213.§ (1) bekezdés c) pontja szerinti érvénytelenségi hivatkozását azzal indokolta, hogy az egyedi szerződésből nem állapítható meg, a 13,59% mértékű teljes hiteldíj mutató és a 11,96% kamatláb közötti különbség milyen költséget takar, a teljes hiteldíj mutató mit tartalmaz, illetőleg az induló ügyleti kamat milyen időpontra vonatkozik, így a kamat mértéke és a költségek nem pontosan meghatározottak.

Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint az általános szerződési feltételek a szerződés részévé váltak, az árfolyamkockázatról való tájékoztatás világos és érthető volt, az eredeti szerződés árfolyamkockázattal kapcsolatos kikötését a 2010. február 19. napján aláírt módosítással a felek megerősítették.

Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. Ítéletének jogi indokolásában kifejtette, hogy az általános szerződési feltételek az 1959. évi Ptk. 205/B.§ (1) bekezdése értelmében a szerződés részévé váltak. A kölcsönszerződés 10. pontjában a felperes az átvételüket elismerte, a teljes bizonyító erejű magánokiratban foglaltak ellenkezőjét az általa kihallgatni kért **H E** tanúvallomása nem támasztotta alá.

Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatást a Kúria konzultációs testületének 2019. április 10. napján megtartott üléséről készült emlékeztetőre, az Európai Unió Bírósága C-26/13., C-186/16., C-51/17. számú ítéleteire, valamint a Kúria 6/2013. és 2/2014. Polgári jogegységi határozataira figyelemmel amellet is megfelelőnek találta, hogy külön kockázatfeltáró nyilatkozat nem vitásan nem készült. Kiemelte, a kölcsönszerződés 7. és 10. pontja egyértelmű tájékoztatást tartalmaz arról, hogy a kölcsönszerződésnek van árfolyamkockázata, amely a havi törlesztőrészletek összegét az általános szerződési feltételekben írt módon befolyásolja. Az általános szerződési feltételek 4.1.1. pontja [helyesen: 4.1.4. pontja] képletet is közöl arra vonatkozóan, hogy az árfolyamok változása milyen hatással van a törlesztőrészlet összegére, a havi fix deviza konstrukció szabályai között azt szövegesen is ismerteti. E szabályok - összevetve azokat az általános szerződési feltételek tőketartozás mértékének kiszámítására vonatkozó 4.5.3. pontjával és a szélsőséges árfolyamváltozás szabályairól rendelkező 4.8. pontjával - világosan és érthetően kifejezik, hogy a felperes fizetési kötelezettsége bármilyen irányban és bármilyen mértékben változhat. Amennyiben a felperes nem értette meg e rendelkezéseket, úgy a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megfelelően tájékoztatást kellett volna kérnie. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az átlagos fogyasztó mércéjén keresztül megítélt felperes számára egyértelműen felismerhetőnek kellett lennie, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül őt terheli, annak nincs felső határa, ezért a vizsgált kikötés tisztességtelenségét az 1959. évi Ptk. 209.§ (5) bekezdése alapján megállapítani nem lehetett.

Rámutatott az elsőfokú bíróság, hogy a szerződés nem érvénytelen az 1959. évi Ptk. 200.§ (2) bekezdése, illetve a Hpt. 213.§ (1) bekezdés c) pontja alapján sem, egyrészt, miután a személyi követelmények esetleges mellőzése, illetőleg a hitelképesség-vizsgálat állított hiányossága a szerződés polgári jog érvényességére nem hat ki, másrészt az ügyleti kamat mértékét és számítási képletét a szerződés tartalmazza, a teljes hiteldíj mutató mértékére vonatkozó számítást az alperes a 15.P.20.664/2018/8. számú irat mellékletében levezette.

A törzskönyvvvel összefüggésben rögzítette az elsőfokú bíróság, hogy azt az alperes a per során kiadta, így az erre vonatkozó kereseti kérelem okafogyottsága miatt alaptalan.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes nyújtott be fellebbezést, amelyben annak megváltoztatását és közbenső ítélet meghozatalát kérte annak megállapításával, hogy a 2007. június 28. napján megkötött kölcsönszerződés érvénytelen az általános szerződési feltételek és üzletszabályzat megismerésének hiánya miatt a Hpt. 203.§ (1) bekezdése, 209.§ a) és d) pontja; az árfolyamkockázatról való nem megfelelő tájékoztatás miatt a Hpt. 203.§ (6) bekezdés, (7) bekezdés a) pontja, az 1959. évi Ptk. 205.§ (2) bekezdése, 209.§ (1) és (4) bekezdése, 200.§ (2) bekezdése alapján; az elszámolás körében pedig az eljárás folytatására és új határozat hozatalára kérte utasítani az elsőfokú bíróságot, e körben szakértő igénybevételét tartotta szükségesnek.

Fenntartotta álláspontját, miszerint az általános szerződési feltételek és az üzletszabályzat nem váltak a szerződés részévé, mert azokat nem ismerhette meg, különösen nem az áttanulmányozásra alkalmat biztosító módon és időben, amit **H E** tanúvallomása megítélése szerint alátámasztott. Sérelmezte, hogy a peres iratok között csupán a 2011. évtől hatályos általános szerződési feltételek, illetve üzletszabályzat találhatók meg.

Hangsúlyozta, hogy külön kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült, a szerződés 7. és 10. pontja csak utal rá, hogy az árfolyamkockázati tájékoztatást tudomásul vette, de annak tartalmára a szerződésből nem derül fény. Az ilyen módon történő tájékoztatás sem az Európai Unió Bírósága C-51/17. számú ítéletében, sem a Kúria konzultációs testületének 2019. április 10-i emlékeztetőjében írtaknak nem felel meg. A szerződés az árfolyamkockázatról tényleges tájékoztatást nem ad, nem tűnik ki belőle, hogy a kockázatnak nincs felső határa, annak lehetősége valós, és a kölcsön futamideje alatt is bekövetkezhet, továbbá az nem elhanyagolható mértékű. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta a szerződéskötés körülményeit, különösen, mivel az alperesnek kellett volna bizonyítani azt is, hogy árfolyamkockázat megértéséhez, megfontolásához szükséges időt biztosította.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú eljárásban kifejtett valamennyi érvének fenntartása mellett az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

A fellebbezés a kereset jogalapját - a kölcsönszerződés érvénytelenségét - tekintve alapos, míg az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazására vonatkozó részében a rendelkezésre álló adatok alapján nem bírálható el.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, megfelelően idézte az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatásra irányadó követelményeket is, az ebben a kérdésben levont jogi következtetésével azonban a másodfokú bíróság nem értett egyet.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az üzletszabályzat és az általános szerződési feltételek a perbeli kölcsönszerződés részévé váltak az 1959. évi Ptk. 205/B.§ (1) bekezdése értelmében, mivel a kölcsönszerződés 10. pontjában a felperes nyilatkozott azok megismeréséről. Az egyedi kölcsönszerződés ezen kívül is több vonatkozásban utal arra, hogy a szerződés általános feltételek alkalmazásával jön létre, így ezt a körülményt a felperesnek bizonyosan fel kellett ismernie. Saját nyilatkozatával szemben a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban 1952. évi Pp.) 164.§ (1) bekezdése alapján a felperest terhelte annak (ellen-)bizonyítása, hogy az üzletszabályzatot, illetőleg az általános szerződési feltételeket nem ismerte, illetve nem is ismerhette meg, mert arra a hitelező nem biztosított lehetőséget. Utóbbira vonatkozóan adat a perben nem merült fel, a felperes tényállítását a kihallgatott **H E** tanú a fellebbezési érveléssel szemben nem támasztotta alá; a tanú ugyanis nem emlékezett arra, hogy e mellékletek az átadott dokumentumok között voltak-e vagy sem, míg **H J** tanú idézésére vonatkozó bizonyítási indítványát a felperes nem tartotta fenn, így további bizonyításnak nem volt helye. A fellebbezésben hivatkozottakkal ellentétben a szerződéskötéskor hatályos üzletszabályzatot az alperes 15.P.20.658/2012/7. szám alatt csatolta a peres iratokhoz, **H E** tanú kihallgatásával pedig az elsőfokú bíróság vizsgálta a szerződéskötés körülményeit is.

Megjegyzi a másodfokú bíróság, hogy amennyiben az általános szerződési feltételek esetlegesen nem váltak volna a szerződés részévé, az önmagában nem érintené a kölcsönszerződés érvényességét, csupán arra vezetne, hogy a szerződésből eredő jogokat és kötelezettségeket a jogszabályokon kívül kizárólag az egyedi kölcsönszerződésben foglaltak határoznák meg. A Hpt. 203.§ (1) bekezdésében (is) előírt általános tájékoztatási elvárás, a Hpt. 209.§-ának az üzletszabályzat kötelező tartalmi elemeire előírt követelményei olyan nem polgári jogi előírások, amelyek nem vezetnek a szerződéssel elérni kívánt joghatás tilalmazottságára, így nem vonhatók az 1959. évi Ptk. 200.§ (2) bekezdése szerinti vizsgálat körébe.

A jelen perben azonban mindennek nem volt érdemi jelentősége, mert a másodfokú bíróság az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltételeket az általános szerződési feltételekben foglaltakra figyelemmel sem találta kellően világosnak.

A Hpt. 203.§ (6) bekezdése értelmében a pénzügyi intézménynek fel kellett tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásul vételét az ügyfél aláírásával igazolja. A Hpt. 203.§ (7) bekezdése úgy rendelkezett, hogy a (6) bekezdésben meghatározott kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kell a devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak hatását a törlesztőrészletre.

A Kúria 2/2014. Polgári jogegységi határozatának 1. pontja szerint a deviza alapú kölcsönszerződés árfolyamkockázatra vonatkozó, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő rendelkezései a főszoolgáltatást megállapító szerződési feltételnek minősülnek, ezért a tisztességtelenségük csak akkor vizsgálható, és állapítható meg, ha a szerződéskötéskor azok tartalma - a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is tekintettel - az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára nem volt világos, és nem volt érthető. Ebből a szempontból annak van jelentősége, hogy a szerződés szövege és a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatás alapján a fogyasztó képes volt-e értékelni az árfolyamváltozás rá nézve esetlegesen hátrányos gazdasági következményeit, azt, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa.

Nem volt vitás a perben, hogy a szerződéskötés során külön kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült, ezért az egyedi kölcsönszerződés és az annak részévé vált általános szerződési feltételek alapján kellett vizsgálni a fenti feltételek teljesülését.

Az egyedi kölcsönszerződés 7. és 10. pontjában az alperes jogelődje említés szintjén megjelenítette ugyan az árfolyamkockázatot, de csak olyan módon, hogy azt további információ nélkül a törlesztőrészlet, az ügyleti kamatláb és az induló teljes hiteldíj mutató lehetséges változására vonatkoztatta, és az általános szerződési feltételekre utalta ezek részletes meghatározását.

Az általános szerződési feltételekben azonban a kockázat fennállását és mibenlétét meghatározó rendelkezés közvetlenül nem szerepel. Részletes szabályozás található arról, hogy mely árfolyamok és miként hatnak a törlesztőrészletre, az árfolyamváltozásnak a törlesztőrészletre gyakorolt hatását ugyanakkor kizárólag matematikai képlet alkalmazásával ismerteti a hitelező, ami kétségtelenül egyértelmű kikötés, tartalma azonban csak következtetés, értelmezés útján tárható fel. A havi fix konstrukció szabályai között megjelennek az árfolyamkülönbözetre vonatkozó rendelkezések, ezek azonban a törlesztőrészlet számítására épülnek, önállóan nem értelmezhetőek. A Kúria Elnöke által az ún. devizahiteles érvénytelenségi perek jogalkalmazási kérdéseinek vizsgálatára felállított Konzultációs Testületnek a 2019. április 10-ei üléséről készült emlékeztetőjében összefoglalt újabb bírói gyakorlat szerint nem minősül megfelelő tájékoztatásnak, ha az árfolyamkockázat, annak mibenléte és kihatásai csak következtetés útján állapíthatók meg, az alperes általános szerződési feltételeire pedig elsősorban ez a jellemző. E kikötések ilyen módon önmagukban nem alkalmasak arra, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen körültekintő és figyelmes átlagos fogyasztó mérlegelhesse az árfolyamváltozásnak a fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatását, világos képet alkothasson az árfolyamváltozás lehetséges gazdasági következményeiről. A szélsőséges árfolyamváltozásra vonatkozó szerződési feltétel a havi fix konstrukcióra vonatkozó (annak korlátait kijelölő) kikötés, amelynek általánosítása ugyancsak következtetést igényel, így az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás eredendő hiányosságának, a világos információátadás elmaradásának a pótlására nem alkalmas. Az árfolyamváltozás hatására vonatkozó áttételes,

magyarázat nélküli közlés mellett a perbeli esetben nem merült fel olyan közérthető tartalmú szóbeli kommunikációra, figyelemfelhívásra vonatkozó adat, amiből arra lehetne következtetni, hogy a felperes az árfolyamkockázat lényegi jellemzőinek ismertetében vállalt kötelezettséget.

Nem értett egyet a másodfokú bíróság az alperesnek azzal az érvelésével, miszerint az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás megfeleltetése körében értékelni kell, hogy a 2010. február 19. napján aláírt módosító szerződéssel megerősítették a felek az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó kötelezettséget. A tájékoztatásnak ugyanis a szerződéskötés idején kell megfelelőnek lennie. A szerződés módosításakor a felperes már elköteleződött, a kölcsönt felhasználta, így ha eddig az időpontig szembesült is az árfolyamkockázat mibenlétével és jellemzőivel, annak kezelése során értelemszerűen elsősorban a teljesíthetőség, a felmondás elkerülésének szándéka határolta be a lehetőségeit, így a szerződésmódosításnak konvalidáló hatás nem tulajdonítható.

Mindezekre figyelemmel azt kellett megállapítani a perbeli esetben, hogy az árfolyamkockázat valós tartalmáról az alperes jogelődje nem adott világos és érthető tájékoztatást a felperes részére, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében - az 1952. évi Pp. 253.§ (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és a 213.§ (3) bekezdése szerint közbenső ítélettel megállapította, hogy a perbeli kölcsönszerződés az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelensége okán az 1959. évi Ptk. 209/A.§ (2) bekezdése szerint - a 239.§ (2) bekezdésére is figyelemmel - érvénytelen.

Az érvénytelenségi ok miatt keletkezett érdeksérelmet az 1952. évi Pp. 253.§ (4) bekezdése értelmében a jogkövetkezmények alkalmazására és az elszámolásra nézve folytatódó eljárásban szükséges vizsgálni és rendezni, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságot a jogkövetkezmények alkalmazása és elszámolás tekintetében az eljárás folytatására utasította.

A másodfokú eljárásban felmerült költséget a másodfokú bíróság az 1952. évi Pp. 252.§ (4) bekezdésének megfelelő alkalmazásával a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3.§ (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése szerint megállapította, e költség, valamint a felperest képviselő pártfogó ügyvéd fellebbezési eljárásban felmerült munkadíjának viseléséről az elsőfokú bíróság határoz.

Pécs, 2019. december 18.

Dr. Kutasi Tünde s.k. a tanács elnöke, Dr. Voggyicska Petra s.k. előadó bíró, Gáspárné dr. Baranyabán Judit s.k. bíró